

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยศึกษาค้นคว้าพื้นฐานของกองบิน 41 กองพลบินที่ 3 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการพัฒนาไปสู่การเป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพ โดยศึกษาในภาพรวม (Holistic view) บริบททั่วไปของกองบิน 41 โครงสร้างองค์กร ทรัพยากรของกองบิน 41 การมีส่วนร่วมของข้าราชการและครอบครัว รวมทั้งทักษะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในกองบิน 41 เพื่อที่จะนำปรากฏการณ์ต่าง ๆ มาอธิบายได้อย่างละเอียดสมบูรณ์ และสัมพันธ์ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำราวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การเลือกพื้นที่ศึกษา และการกำหนดแหล่งข้อมูล
3. การเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การตรวจสอบข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำราวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ ทั้งที่เป็นตำราเอกสารวิชาการ แนวคิด รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจประมวลแนวความคิด และสร้างความรู้ในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพในกองบิน 41 ลักษณะงานและการปฏิบัติงานของกองบิน 41 วิธีการศึกษาปรากฏการณ์ของสังคม เพื่อกำหนดแนวทางในการศึกษา รวบรวมข้อมูลโดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารจากการบรรยายทางวิชาการ การประชุมสัมมนา การขอคำปรึกษา และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานส่งเสริมสุขภาพในสถานที่ทำงาน ได้แก่ บุคคลผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ และเข้าร่วมสัมมนาในโอกาสต่าง ๆ ตลอดจนผู้มีประสบการณ์ของการศึกษาวิจัยในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพในสถานที่ทำงาน เป็นต้น จากนั้นนำแนวคิดดังกล่าวไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำชี้แนะในประเด็นที่จะศึกษา เพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

2. การเลือกพื้นที่ และการกำหนดแหล่งข้อมูล

การเลือกพื้นที่เพื่อทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาแบบเจาะจง (Purposive study) โดยเลือกกองบิน 41 กองพลบินที่ 3 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเหตุผลในการเลือกครั้งนี้คือ

1. พื้นที่กองบิน 41 กองพลบินที่ 3 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดเชียงใหม่ มีนโยบายที่จะดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในสถานที่ทำงานให้เป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพ

2. ได้รับความเห็นชอบและได้รับความร่วมมือจากผู้บังคับการกองบิน 41 ให้ทำการศึกษาวิจัย

3. กองบิน 41 เป็นกองบินขนาดใหญ่ มีกำลังพลอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นกองบินที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ในการเป็นสถานที่ตั้งของสนามบินนานาชาติ ซึ่งมีการทำอากาศยาน เชียงใหม่เป็นผู้รับผิดชอบ และปฏิบัติการกิจด้านการถวายความปลอดภัยแก่พระบรมวงศานุวงศ์ พระราชอาคันตุกะซึ่งเสด็จมาปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งต้อนรับผู้นำระดับประเทศทั้งในและต่างประเทศ

4. เนื่องจากผู้วิจัยเป็นบุคลากรคนหนึ่งของกองบิน 41 ประเมินว่าน่าจะเป็นไปได้ที่จะมีการดำเนินงานไปสู่การเป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพ

การเลือกพื้นที่ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย สถานที่ดังกล่าวยังคงมีความเป็นชุมชนอยู่มาก โดยสังเกตจากการมีวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ตลอดจนมีความเชื่อ ค่านิยมและประเพณีที่ยึดถือต่อกันมา รวมทั้งการมีกฎระเบียบวินัยของทหาร การมีระบบเครือข่ายความสัมพันธ์ของบุคลากรในกองบิน 41 ยังมีการปฏิสัมพันธ์และมีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น

การกำหนดแหล่งข้อมูล

เนื่องจากภายในกองบิน 41 ประกอบไปด้วยกำลังพลหลายระดับ ตามสายการบังคับบัญชาของทางทหาร ดังนั้นผู้วิจัยจะเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังนี้

- | | |
|------------------------------------|-------------|
| 1. ระดับผู้บังคับบัญชา | จำนวน 4 คน |
| 2. ระดับหัวหน้าแผนก | จำนวน 10 คน |
| 3. นายทหารชั้นสัญญาบัตร | จำนวน 20 คน |
| 4. นายทหารชั้นประทวน | จำนวน 16 คน |
| 5. ทหารกองประจำการ | จำนวน 15 คน |
| 6. ลูกจ้างกองบิน | จำนวน 15 คน |
| 7. ครอบครัวที่พักอาศัยอยู่ในกองบิน | จำนวน 20 คน |

3. การเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเทคนิคการศึกษาหลาย ๆ อย่างเพื่อให้ได้ภาพรวมของกองบิน 41 และครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้วิธีการที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

3.1 ตัวผู้วิจัยเอง นับเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดเพราะการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการใช้คนสัมภาษณ์โดยตรง เป็นการแสวงหาความรู้โดยพิจารณาปรากฏการณ์สังคมจากสิ่งแวดล้อมตามความเป็นจริงทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ทางปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น และสนใจในข้อมูลด้านความรู้สึกนึกคิด ความหมาย ค่านิยม หรืออุดมการณ์ของบุคคล เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยตีความ สร้างข้อสรุปโดยการนำข้อเท็จจริงที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาสรุปโดยพิจารณาจากลักษณะร่วมที่พบ

3.2 การสัมภาษณ์ระดับลึก (Indepth interview) ทำการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) โดยการใช้การสัมภาษณ์ทั้งแบบมีโครงสร้าง (Structure interview) และแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructure interview) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการนี้ ผู้วิจัยจะปล่อยให้บรรยากาศการสัมภาษณ์เป็นไปอย่างง่าย ๆ ไม่มีพิธีรีตรอง ไม่เคร่งครัดในเรื่องขั้นตอนและลำดับความสำคัญของคำถาม เพื่อให้เกิดความเป็นกันเองและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นหัวข้อที่จะทำการศึกษาไว้อย่างกว้าง ๆ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ซึ่งมีประเด็นดังนี้

ส่วนที่ 1 บริบทและลักษณะของกองบิน 41

- บริบทของกองบิน 41 ลักษณะทางกายภาพ
- โครงสร้างการบริหาร ลักษณะประชากร พื้นฐานวัฒนธรรมและสังคม

ส่วนที่ 2 การดำเนินงานของกองบิน เพื่อนำไปสู่การเป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพ

- การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ
- การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ
- การสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านสุขภาพ
- การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล
- การปรับเปลี่ยนบริการด้านสุขภาพ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงานของกองบิน 41 เพื่อนำไปสู่การเป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพ

- ปัจจัยภายใน
- ปัจจัยภายนอก

3.3 การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยเลือกวิธีสังเกต 2 แบบ คือ

3.3.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) เป็นการสังเกตโดยการเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ถูกศึกษา ร่วมกระทำกิจกรรมต่าง ๆ และกิจกรรมในการทำงาน เพื่อให้บุคลากรในกองบิน 41 นั้นยอมรับ ผู้วิจัยจะใช้เวลาในการลงพื้นที่ให้มากที่สุดเพื่อทำความเข้าใจ พฤติกรรม โลกทัศน์ ความรู้สึกและความหมาย สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานประจำวันและกิจกรรมต่าง ๆ ของกองบินที่จะจัดขึ้นโดยมีวิธีการ 3 ขั้นตอนคือ การสังเกต การซักถามหรือการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และการจดบันทึก ผู้วิจัยวางแผนเข้าพื้นที่โดยการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางกองบิน 41 จัดขึ้น เช่น การจัดงานต่าง ๆ ในกองบิน 41 งานแข่งกีฬา สัมพันธ์ งานปีใหม่ งานสงกรานต์ เป็นต้น โดยจะเข้าร่วมงานพร้อมกับข้าราชการกองบิน 41 ในฐานะเป็นบุคลากรคนหนึ่งของกองบิน 41

3.3.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant observation) เป็นการสังเกตโดยตรงที่ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่ภายนอกไม่เข้าร่วมในกิจกรรมที่ทำ และไม่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์หรือผู้ร่วมกิจกรรมรู้ตัวว่ากำลังถูกสังเกตอยู่ การไม่แสดงตนของผู้วิจัยในการสังเกตโดยตรง โดยเฉพาะในสังคมข้าราชการด้วยกันช่วยให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ในสนามได้โดยไม่มีใครสังเกต ทำให้สามารถเก็บข้อมูลในระยะเวลาที่สั้นกว่าโดยใช้ควบคู่ไปกับการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีอื่น ๆ ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปใช้สังเกตลักษณะทั่วไปของบุคลากรในการปฏิบัติตัวเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ เช่น สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการออกกำลังกายของข้าราชการในกองบิน 41 ทุกปายวันพุธ การออกกำลังกายในสนามกีฬาในตอนเย็นหลังเลิกปฏิบัติงาน

3.4 การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานกับหัวหน้าแผนกต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อช่วยในการจัดการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยทำหน้าที่ดำเนินการสนทนา โดยกำหนดประเด็นการสนทนาเกี่ยวข้องการดำเนินงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกองบิน 41 เพื่อการส่งเสริมสุขภาพในสถานที่ทำงาน และใช้คำถามปลายเปิด เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นทัศนะของตนเองอย่างเปิดเผยและมีความจริงใจ โดยระหว่างสนทนาผู้เข้าร่วมกลุ่มมีความสนใจและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน มีลักษณะการเคลื่อนไหวภายในกลุ่มอย่างเสรีและใช้พลวัตรของกลุ่ม (Group dynamic)

เป็นสิ่งกระตุ้นให้สมาชิกคนอื่นในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องนโยบายของกองบิน 41 ระบบการบริหารจัดการในองค์การการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ สภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมทางสังคม และความต้องการที่จะให้กองบิน 41 ดำเนินการให้ ซึ่งความคิดเห็นของคนใดคนหนึ่งในกลุ่มสามารถไปกระตุ้นให้คนอื่นอยากพูด อยากแสดงความคิดเห็นของตนเองบ้าง ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในสมาชิกกลุ่มด้วยกันเอง โดยที่ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนาและผู้ช่วยผู้วิจัยทำหน้าที่บันทึกลงในสมุดบันทึกพร้อมกับบันทึกเสียง และถ่ายภาพ

3.5 อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลภาคสนามซึ่งเตรียมไว้ล่วงหน้า เพื่อสะดวกในการจัดหมวดหมู่ และการวิเคราะห์ข้อมูลในการเข้าเก็บข้อมูลทุกครั้ง ผู้วิจัยจะทำการบันทึกในรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ การพูดคุยเพื่อป้องกันการลืม และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หว่านเป็นข้อมูลที่ครบถ้วนตามกรอบแนวคิดในการศึกษาหรือไม่ หากข้อมูลไม่ครบถ้วนผู้วิจัยจะกลับไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจนกว่าจะครบตามความต้องการ นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้เทปบันทึกเสียงเพื่อใช้ในการบันทึกขณะมีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน และใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อบันทึกภาพปรากฏการณ์ต่าง ๆ ขณะดำเนินกิจกรรม

แบบบันทึกข้อมูล ผู้วิจัยได้เตรียมแบบบันทึกข้อมูลทำเป็นรูปเล่ม มีรายละเอียดสำหรับการบันทึก เช่น วัน เดือน ปีที่ออกไปเก็บข้อมูล ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ และประเด็นที่ได้สัมภาษณ์จะบันทึกรายละเอียดเมื่อได้ข้อมูลมา ในแต่ละครั้งผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบันทึกข้อมูล ผู้วิจัยจะนำติดตัวไปด้วยทุกครั้งในการเก็บรวบรวมข้อมูล

กล้องถ่ายรูป เป็นเครื่องมือที่มีความจำเป็นและสำคัญ เพราะการศึกษามุมชน หากมีรูปภาพประกอบจะช่วยเพิ่มความถูกต้องและความชัดเจนของข้อมูลได้มากขึ้น บางครั้งทางกองบินมีกิจกรรมจำเป็นต้องถ่ายภาพ ผู้วิจัยออกเก็บข้อมูลมูลจะนำกล้องถ่ายรูปไปด้วยทุกครั้ง

เทปบันทึกเสียง เป็นเครื่องมือที่สำคัญ เพราะขณะที่มีการสัมภาษณ์ข้อมูล บางครั้งมีผู้ร่วมสนทนาในครั้งนั้นหลายคน ซึ่งหากใช้การจดบันทึกข้อมูลเกรงว่าข้อมูลมีความคลาดเคลื่อน เมื่อมีการบันทึกเสียงแล้ว ผู้วิจัยจะนำเทปเสียงมาฟังทบทวนและบันทึกรายละเอียดแยกแยะข้อมูลเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมในการศึกษาข้อมูล โดยมีวิธีดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวเพื่อเก็บข้อมูลจากสาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ ภาควิชาพลานามัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 2. ผู้วิจัยประสานงานกับหน้าห้องผู้บริหารของกองบิน 41 ขอเข้าพบกับผู้บังคับการและรองผู้บังคับการ กองบิน 41 เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งขออนุญาตในการเก็บข้อมูล
 3. ผู้วิจัยประสานกับหัวหน้าแผนกต่าง ๆ ของกองบิน 41 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล
 4. การสังเกต สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการเข้าไปตามหน่วยงานต่าง ๆ และบ้านพักอาศัย ซึ่งผู้วิจัยจะแจ้งให้กลุ่มเป้าหมายทราบก่อนทุกครั้ง
- ในการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากผู้วิจัยเป็นเจ้าหน้าที่คนหนึ่งของกองบิน 41 จึงมีความคุ้นเคยกันเป็นพิเศษ และได้รับความร่วมมือจากข้าราชการและครอบครัวในกองบิน 41 เป็นอย่างดี ก่อนการลงพื้นที่สนามในแต่ละครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ ผู้วิจัยพร้อมด้วยผู้ช่วยจะซักซ้อมความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการลงสนาม แล้วจึงติดต่อประสานงานกับหัวหน้าและผู้เกี่ยวข้อง

5. การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อความครบถ้วนและครอบคลุมในเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถตอบปัญหาของการวิจัยได้ชัดเจน โดยตรวจสอบข้อมูลแต่ละด้าน ดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2540, หน้า 128-130)

- การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) คือการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบคือ การตรวจสอบแหล่งของข้อมูลแหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล ดังนี้ คือ

แหล่งเวลา หมายถึง ถ้าข้อมูลที่ต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ เป็นการตรวจสอบข้อมูลในเวลาต่างกัน ได้แก่ การเปลี่ยนช่วงเวลาที่จะได้รับข้อมูล

แหล่งสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลที่ต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ เป็นการตรวจสอบข้อมูลในสถานที่ที่ต่างกัน ได้แก่ การเปลี่ยนสถานที่ที่ได้ข้อมูลเดียวกัน

แหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลที่ได้จะเหมือนเดิมหรือไม่ เป็นการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งบุคคลที่ต่างกัน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงแหล่งข้อมูลที่ให้หลากหลายออกไป จากนั้นดูข้อมูลที่ได้จากจุดต่าง ๆ เหมือนกันหรือไม่ ถ้าหากว่าข้อมูลที่ได้มาซ้ำกันหรือเหมือนกัน ผู้วิจัยถือว่าข้อมูลนั้นเป็นข้อมูลจริง แล้วจึงบันทึกไว้

- การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การสังเกตโดยตรงในกิจกรรมควบคู่กับการสัมภาษณ์แบบลึก การสนทนากลุ่มพร้อมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสารประกอบ

การศึกษาข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมภาคสนามนั้นต้องมีความชัดเจน ครบถ้วน สมบูรณ์ และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถตอบปัญหาของการวิจัยได้ชัดเจน สอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการตรวจสอบข้อมูลทุกครั้งที่ทำการศึกษาข้อมูลและมีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยได้จัดทำแบบบันทึกข้อมูลขึ้นมาโดยเฉพาะ จึงทำให้ความสละสลวยในการแยกแยะข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นของการวิจัย หากข้อมูลที่ได้ขาดความกระจ่างชัดในประเด็นใด ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเจาะลึกโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและสังเกตในประเด็นนั้นซ้ำจนแน่ใจว่าข้อมูลที่ได้รับนั้นครบถ้วนสมบูรณ์ตามประเด็น จึงนำข้อมูลเหล่านั้นมาแยกแยะเป็นหมวดหมู่ตามประเภทของข้อมูล จากนั้นจึงทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าดังที่ได้กล่าวมา

6. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data analysis)

ผู้วิจัยได้มีเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ ในประเด็นของศักยภาพในการเป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพ วิธีวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัยซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำเอาข้อมูลที่ได้จากการผ่านการตรวจสอบข้อมูลมาแล้ว เพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจต่อการดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ที่ศึกษาหาแบบแผนภายใต้บริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่ศึกษา และความเข้าใจกับความหลากหลายและความแตกต่างของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา และการหาความสัมพันธ์ของข้อมูลแยกแยะเงื่อนไขกลไกต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัย ได้ใช้ข้อมูล ตามประเด็นที่ศึกษา ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทกองบิน 41

ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่ศึกษาและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น หน่วยงานทางราชการที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลทำไปพร้อม ๆ กันตลอดเวลาที่ดำเนิน

การวิจัย กล่าวคือในแต่ละวันหลังจากเก็บข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยจะกลับมานั่งเขียนบันทึกอย่างละเอียดพร้อมกับจัดหมวดหมู่ของข้อมูลเป็นด้าน ๆ เช่น บริบทและลักษณะของกองบิน 41 โครงสร้างการบริหาร ผู้วิจัยจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นดังกล่าว เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กันทุกครั้ง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาของการวิจัยของผู้วิจัย ประเด็นศักยภาพในการเป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพของกองบิน 41 ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลไปพร้อมกับการวิเคราะห์ข้อมูลไปด้วยทุกครั้ง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ และครบถ้วนสมบูรณ์ตามประเด็นที่ต้องการ และหากผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแล้วเห็นว่าข้อมูลที่ทำกรวิเคราะห์ได้ยังไม่เป็นที่พอใจ ก็จะเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ซ้ำอีกครั้ง เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลเป็นบุคคลในระดับต่างกัน ระบบแนวคิดของผู้ให้ข้อมูลก็ต่างประสบการณ์กัน จึงจำเป็นที่จะต้องใช้ความพยายาม ในบางประเด็นต้องค่อยเป็นค่อยไปเพื่อให้ข้อมูลที่แท้จริง โดยเฉพาะประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลเขาเกรงว่าอาจจะป็นผลร้ายต่อเขา ดังนั้นผู้วิจัยต้องใช้ความอดทน และแสวงหาแนวทางให้ได้ด้วยการพยายามสร้างความไว้วางใจให้แก่เขาด้วย ด้วยเหตุนี้เองผู้วิจัยจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละวัน พร้อมกับการวิเคราะห์ข้อมูลซ้ำแล้วซ้ำเล่าเรื่อยไป จนกระทั่งวันสุดท้ายที่อยู่ในกองบิน 41 การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจึงวิเคราะห์สลับกันไปกับการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละครั้งเรื่อยไป และข้อมูลที่ได้รับจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เป็นภาพรวมของศักยภาพในการเป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพ และผู้วิจัยจะนำผลที่ได้มาเขียนรายงานวิจัยต่อไป

3. นำข้อมูลทั้งหมดมาผนวกเข้าด้วยกันให้เห็นภาพรวมของกองบิน 41 วิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และความเสี่ยง (SWOT analysis) ของกองบิน 41 ตามประเด็นที่ศึกษา และประเมินความเป็นไปได้ในการเป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพ โดยใช้องค์ประกอบของการส่งเสริมสุขภาพในสถานที่ทำงานตามที่องค์การอนามัยโลกได้กำหนดไว้